

LII OLIMPIADA FIZYCZNA ETAP III

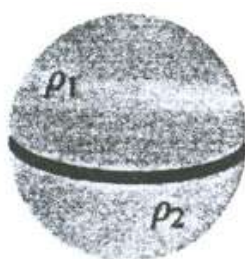
Zadanie teoretyczne

ZADANIE T1

Nazwa zadania: „Oddziaływanie dwóch półkul”

Dwie półkule o promieniach R , wykonano z izolatora, naładowano równomiernie ładunkami o gęstościach objętościowych ρ_1 i ρ_2 i zbliżono do siebie na bardzo niewielką odległość- rysunek.

Oblicz siłę wzajemnego oddziaływania tych półkul.

ROZWIĄZANIE ZADANIA T1

Siła F wzajemnego oddziaływania półkul jest postaci:

$$F = \rho_1 \cdot \rho_2 \cdot f,$$

gdzie f jest siłą oddziaływania półkul o równych jednostkowych gęstościach, którą możemy obliczyć korzystając z prawa Gaussa. W tym celu obliczamy pole elektryczne w odległości r od środka naładowanej równomiernie kuli. Jako powierzchnię Gaussa wybieramy kulę o promieniu r , której środek pokrywa się ze środkiem naładowanej kuli, dostając:

$$4 \cdot \pi \cdot r^2 \cdot E(r) = \frac{4 \cdot \pi \cdot r^3}{3 \cdot \epsilon_0}.$$

Zatem pole elektryczne w odległości r od środka kuli naładowanej równomiernie jednostkową gęstością wynosi:

$$E(r) = \frac{r}{3 \cdot \epsilon_0}.$$

Jeśli powierzchnia, którą półkule przylegają do siebie, leży w płaszczyźnie xy , to siła działająca na górną półkulę jest skierowana wzdłuż osi z . Zatem siła df działająca na półsferę o znikomej grubości dr i promieniu r jest równa:

$$df(r) = E(r) \cdot dr \int_S \cos \Theta dS,$$

gdzie S jest powierzchnią półsfery, a Θ kątem pomiędzy wektorem r wskazującym element powierzchni dS a kierunkiem osi z . Należy zwrócić uwagę, że wyrażenie $\cos \Theta dS$ jest równe polu powierzchni elementu dS rzutowanego na płaszczyznę xy . To z kolei równe jest po prostu $\pi \cdot r^2$.

Zatem siła f działająca na całą półkulę:

$$f = \int_0^R E(r) \cdot \pi \cdot r^2 \cdot dr = \frac{\pi \cdot R^4}{12 \cdot \epsilon_0}$$

i ostatecznie:

$$F = \frac{\rho_1 \cdot \rho_2 \cdot \pi \cdot R^4}{12 \cdot \epsilon_0}.$$

Źródło:
Zadanie pochodzi z czasopisma „Fizyka w Szkole”
Komitet Okręgowy Olimpiady Fizycznej w Szczecinie
www.of.szcz.pl